Kalász István

1. Vissza békés falvakon át

Kitöltendő: neve, születési helye, apja neve, ezen a kérdésen a férfi felnevetett, anyja neve apjának? Tényleg kell ez? De minek? És: mit eszik, mit nem eszik, gyógyszerérzékenység, allergia: igen/nem (Feltétlenül aláhúzandó!), gyógyszert ki írt fel, mikor és miért, széklet van-e, diéta? Ez itt a megjegyzés rovat, ide beírhatja a személyes közlendőit.
2XDinA4 a felvételi adatok nyomtatványa, ennyit kell kitöltenie. Elérhetősége a hozzátartozónak? Cím, bankszámlaszám. Még ezt is kérdezték. A nyomtatványon.

Apja: 83 éves, két szemüveg, öt pár zokni, alsónadrágok, vasalt ingek, fogkefe, 61 kilogramm test, és ez a test bal fülére nem hall, bal szemére alig lát, gyógyszert nem szed, zihál, feledékeny, vérnyomása nagyjából rendben, néha magas, éjjel mászkál. Néha zavarodott. És most fogja a kezét.

– Félek – suttogta az apja.

– Mitől félsz?

– Félek – ismételte az apja.

Ült az ágyon, és fogta a férfi kezét. A fia kezét. A belvárosi lakás hátsó szobájában ültek, csöndben.
- Apa, nem kell menned – mondta a férfi –, ez a lakás a tied. Örökre a tied. Nem kell innen el…

Igen, nehéz év volt. A férfi ápolta az apját. Fizette a számláit. Hallgatta, hogy az apja meséli, kik világuralomra. Hogy megint nem aludt jól. És kik felügyelik a város csatornáit? Kik és miket írnak az újságba? Hallgatta hajnalban, hogy az apja mesélte, hogy nem szerette őt az anyja. A férfi nagyanyja. Ez nem volt igaz, de már nem volt fontos. És kik esküdtek össze a világ ellen, kérdezte az apjától. A szelet is használják már, mondta erre az apja, képzeld csak. És apjának igaza volt olykor, az óceáni fúrótornyok másé lettek, Afrika nem küldött többé cukrot Európába, az olaj drágult, az orosz gáz is, a pesti utcát a polgármester nem újította fel. Az apja ismerőse is meghalt, az apja azt mondta, ez nem igaz. A fia hazudik. És város alatti csatornákban egyre nagyobb patkányok éltek. Nehéz volt, a férfi elfáradt. És a lelke mélyén örült, hogy az apja otthonba került. És akkor most mennek. A férfi beadja az apját. Az Árnyasba. Az apja akarta így.

51 km a várostól keletnek, az Árnyas Idősek Otthonában épp felújítottak. Festékszag, jövés-menés, festőfütyülés a folyosón. A férfi megállt kocsijával a parkolóban, kivette a bőröndöt /Tisztelt… két bőrönd megengedett/, kisegítette apját a kocsiból, lassan átmentek a murvás terecskén, beléptek a kapun, igen, az Árnyas Otthonban munka folyt, létrák, vödrök, fütyülés, röhögés a folyosón, festettek, a férfi körülnézett. Iroda, kopogott, senki sem nyitott ajtót, apa, ülj le ide, megyek, körülnézek.

A férfi végül talált egy másik irodát. Két nő ült bent. A férfi elmondta, hogy hozta az apját az otthonba, hogy lent vár a hallban, és ő szeretné megnézni apja jövendőbeli lakását. Nem lakás, szoba, mondta az egyik nő, az apartmanok a másik szárnyban vannak. De a szobák nagyok, tágasak. És besüt a nap. Eddig senki sem panaszkodott, mondta a nő unottan. A férfi erre azt mondta, ez valami félreértés, ő lakásról tud, erkélyes szoba amerikai konyhával, saját, ez nagyon fontos, saját fürdőszobával. A nő nem mondott semmit, valakinek telefonált, papírokat vett elő, de nem találta, amit keresett, majd megkérte a férfit, menjen vissza az apjához, majd megy értük valaki, addig várjanak türelemmel.

Végül, több mint egy órát vártak, a férfi újra felment az irodához, de zárva találta.

Elindult az épületben, hosszú folyosóra jutott, onnan ajtók nyíltak, és az ajtók nyitva voltak. A férfi belesett az elsőn, a szoba közepén asztalka állt, két szék, barna komód, a fal mellett ágy. A szobában senki. Benézett a másodikba is, a szoba közepén asztalka állt székkel, a fal mellett heverő és szekrény. Ez a szoba is üres volt. A harmadikban sem volt senki. A negyedik szoba is üres volt, és láthatóan lakatlan, az ágyon a csupasz matrac. A férfi belépett, körülnézett. Itt, gondolta, ebben a helyiségben az apja nem fog aludni. Az ajtóból rögtön az ágyra látni, és az apja mindig sarokban akart feküdni, megbújva a fal mellett, biztonságban. Az ágyból nem látni az ablakot, és az apja úgy szeretett feküdni, hogy látta a világot. Éjjel az eget, a lassan csúszó csillagokat, nappal a fákat, este az alkonyatot, a kék órát, ahogyan az apja a szürkület időszakát nevezte, mindezt látni akarta. Nem és nem, ezt a keskeny szobát, ha lehetne, teljesen át kellene alakítani ahhoz, hogy apja nyugalmat találjon benne. De hogyan, nézett körül a férfi, az ágynak csak ahol éppen állt, volt elég helye, tehát a szoba alkalmatlan. Gondolta a férfi.

Kérem, mondta az egyik nő az irodában, nem mászkálhat csak úgy az épületben, mit képzel? Zavarhatja a lakók nyugalmát! A férfi

megkérdezte, hogy a 206-os szobát, ahol járt, azt az üres helyiséget szánták-e az apjának? A szoba ablaka raktárra néz, kukákra. Gyomos dombra. És különben is, az a szoba nem. Nem, mert… A nő fellapozott egy füzetet, nézte a monitort, és azt mondta, a 206-os G. Mária szobája volt, ő volt az a… nem, azt a szobát már lefoglalták. A férfi apjának egy emelettel lejjebb lesz. Amúgy az otthon szobáit szakemberek tervezték, a lehető legjobb ez az elrendezés, az ágy helye, az asztalé, a vízcsap, az ablak mérete. A férfi érezte, a nő türelmetlen lett, érezte, hogy őt akadékoskodó hülyének találta, igen, az apjára gondolt, ahogy ül a hallban a padon, lábánál a táskával. És vár. Rá.

A férfi dühös lett. A táskára gondolt, ami apja lábánál állt a huzatos hallban, annak a táskának a zsebében volt a cédula, arra írta fel a férfi tegnap éjjel gondolatait az apjáról. Hogy mit eszik? Mitől lesz hasmenése? Mit szeret és mit nem? Mit olvas? Mi a kedvenc színe? Írója? Milyen zenét kedvel? Mik foglalkoztatják mostanában? És a bal alkarja fáj, ott nem lehet fogni. Igen, ezek voltak a személyes megjegyzései, ezeket szerette volna elmondani valakinek az otthonban. Valakinek, akinek átadja az apját. Méltósággal. Biccentett, hagyta a két nőt az irodában, lement az apjához. Éppen akkor emelte fel egy fiatal ápoló a padról, amikor odaért. Istenem, mondta a férfi, a bal karját nem szabad, apám, nem fáj? A fiatal ápoló biccentett, és azt mondta, nem kell aggódni, ő ezer öreget emel fel naponta. Tudja jól, mit csinál. Most teszi be a kerekes székbe.

És akkor hangzott el a következő…

– Talán megkérdezhetné, akar-e ülni egy ilyen székben az apám?

– Kérem, ne avatkozzon a munkámba, tudom, mit csinálok.

– Lehet, de az apám nem akart soha ilyen székbe kerülni. Utálja, érti? Tud járni, ha lassan is, de tud.

– Ez a szabály, ülnie kell.

– Nem hiszem, aki járni akar, járhasson.

– Maga leadja az urat, az ápolt beleül a székbe, én meg tolom. Ahová kell.

– Hová?

– Itt a maga jogai véget érnek. Leadja, megy innen, majd jön látogatni, a többi nem a maga dolga.

– Mióta dolgozik itt?

– Menjen előlem kérem, a munkámat végzem.

– Tud valakit, akivel beszélhetek az apámról? Akinek elmondhatom, amit akarok.

– Nézze, én most felviszem az apját a vizsgálóba, leszóltak, vigyem, viszem, a többit majd eldöntik fent, álljon félre, kérem, sajnálom.

A férfi arra gondolt, hogy az apja érdeke a fontos. Az, hogy neki jó legyen. Hogy legyen ágya, ő pedig felvihesse apját az új és tiszta szobájába. Vihesse a holmiját is. Kitegye valahová a közös fényképet, ők ülnek egy asztal mellett és mosolyognak. És legyen egy normális szekrény, ahová beteheti apja fehérneműjét, beakaszthatja a kabátját, legyen fali polc a könyveknek, egy fiók, ahová beteheti gyógyszereit, szemüvegét, telefonját, apja noteszét. A fésűjét.

Amit az apja kedvelt. És legyen hely a papucsnak. A fogkefének. Legyen tükör. Zuhanyozó. Hely a törülközőknek. És legyen levegő abban a szobában, az apja fullad.

A férfi ment az ápoló után. Ment a folyosón, állt a liftben, közben nézte az apját. A foltos bőrét a kezén, ahogyan a kerekes szék karfáját markolta. Aztán az emeleten betolták az apját az orvosiba, a kövér nővér elkérte a férfitől a papírokat, a bácsi papírjait, mindent, amit magával hozott, adja csak nekem, majd átnézem, uram, Ön kicsoda, ja, az úr a fia, értem, szólok a doktornőnek, kérem, várjon kint, nem tart sokáig.

A férfi ült a folyosón, ezúttal ő várt, lábánál apja táskájával. Fiatal nő jött, állt meg előtte, és megkérdezte, az Ön édesapja a bácsi. A férfi felállt, és arra gondolt, csinos nő, ennek udvarolni fog azért, hogy az apjának jó legyen. Ó, mondta hát kedvesen, édesapámat vizsgálják éppen, akkor beszélhetek Önnel? Meghívhatom egy kávéra, van itt valami büfé, kávézó? A fiatal nő mosolyogott, az új épületben csak a földszinti ebédlőben tudnának leülni, mondta, de rendben, miért ne? Úgyis nehéz napja van, egy kis szünet nem árt, és mosolygott, majd megigazította festett haját.

A kávé rossz volt… Katikám, szólt be a szőke nő a konyhába, van még két kávé? Katikám kijött a konyhából, végigmérte a férfit, jó, mondta, mert maga az, kap kávét; doktornő, ugye, cukorral, hozom, majd két perc elteltével két kávét tett az asztalra; köszönöm, mondta a férfi. Kávé nélkül nem tudok élni, és a nőre mosolygott. A nő visszamosolyogott, és azt mondta, itt borzalmas a kávé, Ön mivel foglalkozik, kérdezte.

A férfi mosolygott, és azt mondta, kultúrával. Tudja, folytatta, az apámat egy éve ápolom, mindent tudok róla, el szeretném mondani, lehetséges?

A nő mosolygott, lehet, és milyen az élet a nagyvárosban? A férfi mosolygott és ekkor…

A folyosóról csattanás, sikítás, kiabálás hallatszott, a nő felugrott, kirohant. A férfi követte, a folyosó közepén idős férfi feküdt, az arca véres volt. Odébb két festő állt, az egyik a vállát vonogatta, egy nővér csitította, a fiatalabbik azt kiabálta, megütött az öreg, ideütött a botjával, a karomra vágott! Engem ne üssön, bevágtam neki, a kurva anyját az ilyennek, még az apámtól sem tűröm. A doktornő lehajolt az idős emberhez, Mogyoróssy bácsi, nem szabad ilyet, senkit sem szabad bántani, az öreg köhögött, a szájából valami bugyogott. A férfi erre visszafordult az üres étterembe, leült az asztalhoz, majd kinézett az ablakon. A poros üvegen túl sovány póniló állt és nézett maga elé. Ez Tóniló, hallotta a doktornő hangját, szereztem az otthonnak, az öregek szeretnek állatot simogatni, nyulakat is tervezünk, ja, sajnos, nem tudok maradni, Mogyoróssy úr, tudja, zavarodott szegény, vele kell törődni, az apja már készen lehet, megvizsgálták, talán még látjuk egymást, bocsánat.

A férfi felment az emeletre, az apja ült a széken a rendelő előtt. Jól van, mondta a férfi, akkor ebből most elég. Bekopogott a rendelőbe, megkérdezte, kivel beszélhet az apjáról? De mit akar beszélni, kérdezte a kövér nővér, a doktornő elment, a vizsgálati papírokat átvittem az irodába.

A férfi átment az irodába. A két nő felnézett rá. Kérem, mondta a férfi, órák óta nem tudom le-ad-ni az apámat, nem kapja meg a szobát, nem beszélhetek senkivel. Érdemben. Az egyik nő felállt, hol van a bácsi, kérdezte, az orvosi előtt ül, válaszolta a férfi, akkor hagyja ott, küldöm az ápolót, majd megy, leviszi a kertbe, süt a nap, mi meg intézzük a szobát, maga indulhat nyugodtan haza, mi mindent megteszünk, nem lesz semmi baj.

A parkolóban a férfi megállt az autó mellett, megfordult, állt és csak állt, nézte az épületet. Hallgatta a kiszűrődő zajokat. A nevetést, a csörömpölést, ajtócsapódást. Lassan visszament az épületbe, felment az emeletre, de az apja már nem ült az orvosi előtt. Hol van az apám, kérdezte az első fehér köpenyes nőtől, hol van? Ja, az új bácsi, a B. szárnyba vitték, ott kérdezzen tovább, itt lemegy, ki az épületből, el a tavacska mellett, ott lesz.

Apját a tolószékben találta a hallban. Nézett maga elé, mellette morcos öregember állt. Az apja ült, zavarodottan felnézett a férfire, és miután meglátta a fiát, azt mondta halkan, kilök a padból. Nincs helyem az osztályban. Hol van az iskola?

– Mi az – szólt a férfi, és lehajolt az apjához.

– Sír – jelentette a fekete, morcos öregember.

– Kicsoda? – kérdezte a férfi.

– Ez itt, ni – és a férfi apjára mutatott –, itatja az egereket.

A férfi ekkor úgy érezte, minden véget ért. Kivel beszélhetek, üvöltötte, ki itt a felelős? Kivel beszélhetek? Kivel? A folyosó végéről idősebb ápolónő bukkant elő, ki kiabál, kérdezte, és miért? Én, mondta a férfi, én kiabálok, az apámmal nem törődik senki. Micsoda hely ez itt? A nővér zsebéből telefont vett elő, halló-halló, hátsó épület, Éva nővér, jöjjön valaki a biztonságiaktól, baj van. Egy másik nő bukkant fel, uram, itt vagyok, mi a baj? A férfi üvöltött, ki az ügyeletes orvos?

– Wirth doktor – mondta a nő, – hívjuk rögtön.

– Az apám éjjeli ember, nem kel korán, csak tizenegykor zuhanyozik – üvöltötte a férfi –, az apám éjjel olvasni szokott, olykor kilenc feketét ivott meg éjjelente, az apám…

Aztán hagyta. Elhallgatott. Kövér ember állt előtte, fekete ruhát viselt, a kezében gázsprayt szorongatott, a két nővér némán meredt rá. A férfi kitolta apját az épületből, a táskát nem is kereste, óvatosan beültette az autóba, indított, majd elindultak visszafelé. Nem megyünk az autópályán, mondta a férfi, inkább a falvakon át, jó? Állítólag szép fasorok, kastélyok vannak errefelé. Az apja biccentett; jó volna megint fiatalon vonaton ülni, suttogta, csókot kapni attól a lánytól, kalauzzal beszélgetni… A férfi mosolygott, az apja elbóbiskolt, ő pedig vezetett hazafelé lassan, óvatosan. A kihalt országúton, a falvakon át.

Magyar Irodalmi Lap, 2018.03.11.

2. *Az ég alatt*

P.-vel, legeslegjobb barátommal fogadtunk, hogy egy egész iskolai évben nem fogunk sírni, és ment is a dolog. Aztán 12 hónappal később arra gondoltunk, letelt az év, és ez alatt az év alatt erősebbek lettünk, okosabbak, nem alázott meg minket senki. Mert nem sírtunk. Sem az iskolában, sem otthon, ha szíjjal vertek az apáink, sem a házak mögötti játszótéren. A GRUNDON. Ahol a gyengébbekkel gilisztát etettek az erősebbek, ahol át kellett adni a bőrlabdát, ahol teherautók, kamionok álltak, a salakbánya körül meg a lányok, a kurvák, este jöttek taxik, gyakran üvöltés hallatszott, olykor megjelent a rendőrség.

Akkor ez bevált, mondta P. büszkén, és rágyújtott élete első cigarettájára. Igen, mondtam én is, minket nem lehet elkapni. Nem ám.

Akkor folytatjuk, mondta P., és egész életünkben nem fogunk sírni. Helyes?

És így eldöntöttük a dohos pincelejáróban, hogy mostantól nem sírunk soha, és aki mégis elsírná magát, szól a másiknak, mert akkor elvesztette a csatát. És legyen akkor a lelke és a teste a másiké, mondtam komolyan, mert ezt láttam éjjel egy horrorvideókban, mielőtt felzúgott volna a kopasz gyilkos körfűrésze. És felnőttünk, ki erre, ki arra került; lett állás, főnök, feleség, jött a válás, a barátnő, jött a betegség, éjjel tévé előtt magányos részegség, álltunk a tengernél, rájöttünk, hogy a bútorokat le kell takarni, ha elutazunk, pontosan úgy, ahogyan nagyszüleink, szüleink tették. A szüleink megöregedtek, rájöttünk sok mindenre, és addig tényleg, nem sírtunk. Teltek az évek, mit tudom én, hogyan kell ezt szebben, okosabban mondani, szóval öregebb lettem, nyavalygó, a hajam ritkásabb, történt ez az, de sírni? Nem. Tehát: Nem sírtunk.

És furcsa módon ugyanazon a napon sírtunk mégis P.-vel. Azon a napon feleannyi idős lettem, mint amennyi ideig élni szerettem volna, nyár volt, forróság, a város olvadt a hőségtől, az utca bűzlött, igen, azon a napon autóban ültem. Mentem a pénz után a külvárosba, amikor megszólalt a telefonon. Anyám szomszédja hívott, menjek az anyámhoz, nagy baj van, mondta a szomszédasszony a telefonba, komoly a baj. Tényleg. Siessen. És letette a telefont. És kanyarodtam, dudáltam, átvágtam a záróvonalon, áthajtottam a piros lámpán, és eszembe jutott, hogy randevúkra mennyit rohantam, az anyámhoz meg így soha. Az anyámhoz, aki feledékeny, nem zárja be a lakásajtót, a vízcsap folyik, a faliórában régen kimerült az elem, a lámpák éjjel-nappal égnek a lakásában, a rádió zümmög a hálószobában, igen, ez az Anyám.

Megérkeztem, felrohantam a lépcsőn, benyitottam a fülledt lakásba, a homályos szobában ott ült. Az anyám.

Rögtön láttam-tudtam, megbolondult. Ült az asztalnál, üres szemmel nézett rám, és apám nevén szólított: Jó, hogy jössz. Beszélnünk kell. Ez így nem mehet tovább! Te nem tudsz mit kezdeni a gyerekkel.

Letérdeltem anyám elé, mondtam, én vagyok itt, a fia. Akit régen látott, és bocsánatot kér. Sőt, a fia hoz neki süteményt is, áfonyás táskát.

Emlékszel, anyám? Szereted az áfonyás süteményt, igaz? Ő mosolygott: A gesztenyéset szeretem jobban, mondta halkan. Péter, beszélnünk kell – folytatta. – Van itt valami, Péter...

Örülök, hogy megértetted, nem tudok bánni a gyerekkel, idegesítenek – mondtam zavartan–, és meg kell mondanom, ezen a földön nem tud senki olyan jó húslevest főzni, mint te.

Anyám mosolygott. Anyám nevetett. Megsimította az arcomat.

- Most beszélnem kell veled, Péter, fontos dologról. Szeretném tudni, elveszel-e feleségül? Mert szeretném tudni, mire számíthatok. Ezt magad mondtad, kedvesem, hogy a nők ilyenek, nem tudnak várni. Ekkor megcsókoltam anyám hideg,ráncos homlokát, bementem a hálószobába, ültem szüleim volt ágyán, néztem a falat, a megsárgult tapétát, és közben hallgattam, ahogyan anyám motyogott a szobában:

– Péter? Itt vagy? Nem házasodunk össze? Nem akarok sírni előtted, Péter.

Ültem a szobában, a rádió egyre zümmögött, néztem a szekrényt, amelyben anyám ruhái és a fényképes doboz volt, és arra gondoltam, ki kell vennem onnan, most meg kell néznem a képeket. Mert hát elvette feleségül az apám… De hogyan volt azon a napon? Milyen ruhát viselt az anyám? Milyen volt aznap az idő? Sütött a nap, meleg volt? Fújt a szél? Mi történt aznap a földön? Soha nem meséltek róla. Mélységes mély lélegzetet vettem, odakint anyám egyre motyogott a nappaliban, én meg felálltam, kimentem, odaálltam elé, belenéztem az üres szemébe, és azt mondtam, minden jóra fordul. A cipősdoboz a szekrényben van a fényképekkel az esküvőről.

- Kihozom, megnézzük a képeket. Emlékszem, ahogyan álltok a fal előtt. Aztán egy téren a pap mellett, a rokonok között. Odébb autók, az üzletek fölött cirkalmas, ósdi neonreklámok. Apám öltönyben, anyám virágcsokorral a kezében. Arra gondoltam, kiveszem, együtt megnézzük… Mit szólsz, anyám?

- Gyereket várok, Péter. Ha nem veszel feleségül, akkor ezt a gyereket ki fogják venni belőlem, Péter. Nem akarok sírni.

– Persze, anyám – mondtam.

– Nem akarom, hogy kivegyék belőlem a gyereket. Tudom, hogy nem szereted a gyerekeket. De most válaszolnod kell, Péter. Eleget vártam.

Szóval, ekkor történt, hogy elsírtam magam. Mert megláttam, hogy anyám a filcpapucsát fordítva viselte, a szomszédasszony adhatta rá így, mit tudom én, hogyan történhetett. Még soha nem láttam, hogy anyám bármit is fordítva viselt volna, egész életében ügyelt magára.

– Igen – mondtam, – ne félj!

Aztán kimentem a lakásból, ki az ég alá, felhívtam P.-t, elmondtam neki, hogy elveszítettem a fogadást, elmondtam neki, hogyan könyörgött anyám az életemért, és elmondtam azt is, hogy sírtam, mert láttam a papucsát.

P. hallgatott, aztán hallottam, hogy halkan sírni kezd, és ekkor egyszerre letettük a telefont. Én meg maradtam a parkban, a padon a nagy ég alatt. Néztem anyám nyitott szobaablakát odaát, és arra gondoltam, fel kell mennem oda. Dolgom lesz odafent, és ekkor olyan öröm fogott el, mint még soha életemben.

Forrás, 2005.